

El Lawrence d'Aràbia espanyol: com l'agent més secret de Carles IV va enganyar l'islam

Autor: Irene Mira

Data de publicació: 19-11-2019

Domènec Badia, espia al servei de Manuel Godoy, es va convertir en el primer europeu que va visitar La Meca. Va acabar els seus dies menyspreat i acusat d'afrancesat per Ferran VII.

Encara que el seu nom real era Domènec Badia, aquest funcionari i científic català va passar a la història com Alí Bei Abd Allah. Va ser el primer espanyol i europeu a trepitjar La Meca, la ciutat sagrada de l'islam i prohibida als infidels. Es va convertir en un dels exploradors més audaçs del seu temps i va permetre als occidentals de conèixer els secrets més ocults del món àrab.

Sota una identitat falsa i fent-se passar per un príncep sirià, va treballar com a agent secret en una de les missions polítiques del regnat de Carles IV. La seva habilitat diplomàtica i els seus coneixements sobre la cultura musulmana van ser el salconduit perfecte d'un viatge de cinc anys entre el Marroc i Turquia, amb parada a Xipre, Egipte, Síria i Palestina.

Les seves aventures orientals les va plasmar en una obra científica i il·lustrada que va atreure l'atenció de l'Imperi francès. Ferran VII l'acusaria de traïdor per la seva col·laboració amb Napoleó en un temps marcat per la Guerra de la Independència. D'aquí que les seves biografies el titllessin d'afrancesat.

D'espia espanyol a príncep musulmà

Les aspiracions de Badia sempre havien estat científiques. Des de jove va mostrar tenir un gran talent per matèries com les matemàtiques, la física o l'astronomia. A l'edat adulta es va convertir en un gran il·lustrat. Sempre va estar interessat pel món que l'envoltava i li fascinaven les obres que narraven les grans expedicions d'aventurers com James Cook o Alexander von Humboldt.

Delejava poder viatjar i conèixer la cultura islàmica des de dins, de la qual ja havia travat coneixement previ estant a Còrdova. Així, va començar a treballar en un pla elaborat per emprendre una expedició dedicada a investigar el continent africà.

El 1801, entestat a dur a cap aquest propòsit, Badia va decidir presentar-lo davant la cort de Carles IV. En una Espanya de principis del segle XIX poc donada a les empreses científiques, va ser una sort que el ministre Manuel Godoy decidís finançar el seu projecte. Segons narra Fernando Escribano a «El peregrino Alí Bey, un príncipe abasí español del siglo XIX» (Revista científica CSIC, 2005), darrere aquesta missió hi havia unes clares intencions polítiques com a requisit indispensable de la Corona.

Manuel Godoy, 'valido' del Rei

Acceptant el seu doble paper de viatger i espia, Badia va partir cap a la costa africana el 1803. A Godoy el preocupava la relació entre Espanya i el Marroc, la qual s'havia refredat per la política d'hostilitat que el sultà Solimà havia seguit envers el comerç peninsular. D'aquesta manera, la missió del científic era la de persuadir el dignatari marroquí perquè abandonés la seva actitud de bloqueig i procedís a alliberar el comerç, cosa necessària per dur a terme les exportacions de blat que tanta falta feia als espanyols.

Per a tal encàrrec, Badia va agafar la identitat falsa d'Alí Bei Abd Allah, fill i hereu d'un príncep sirianès molt ric. Els coneixements que havia adquirit des de ben jove sobre la llengua i la cultura islàmica van jugar un gran punt a favor seu. Va passar per un autèntic àrab i no va arribar a ser descobert mai. Es més, va fer molta bona amistat amb Solimà, tot i que va conspirar des del principi a les seves espatlles.

Una vegada finalitzada aquesta reeixida comissió, el 1805 Badia va començar el seu somniat viatge pels països islàmics. «No se sap bé perquè va haver d'abandonar el Marroc i va peregrinar a La Meca», explica Escribano. Des d'aquest moment, va tallar la comunicació amb Godoy i es va dedicar a redactar el seu quadern de viatges, deixant constància de tots els llocs pels quals passava. Va ser el punt de partida d'una de les exploracions científiques europees més importants de l'època.

El primer estranger a La Meca

El primer mapa que Europa va tenir de La Meca va ser gràcies a un espanyol, Alí Bei. Durant els trenta dies que hi va passar va deixar una completa descripció dels seus temples. «Això va ser fonamental en aquella època, ja que mai abans un cristià havia relatat de forma tan exacta la ciutat santa», afegeix l'expert. Gràcies a les mesures astronòmiques que posseïa, es va escatir a la fi la zona correcta en la qual estava ubicada.

La Meca sempre ha estat un lloc prohibit per a aquell que no professa la religió. Badia en va ser l'excepció i va poder recórrer el seu interior sota l'aparença d'un fidel musulmà. Es va comportar com un de mes i va complir amb tots els rituals de peregrinació, fins aleshores desconeguts pels occidentals. El camí que va seguir el barceloní seria imitat anys després per d'altres viatgers, entre ells Richard Francis Burton el 1851.

Amb el seu singular esperit il·lustrat, no només va aplegar dades sobre la ciutat santa, sinó que també es va dedicar a gravar els seus altres recorreguts pel món islàmic, com el Temple de Jerusalem. Va observar la captura dels llocs sants musulmans pels wahhabi (avantpassats de l'actual casa reial saudita). Alí Bei va ser l'únic testimoni europeu d'aquests esdeveniments.

El seu viatge a la ciutat santa va ser el cim d'un fascinant viatge pel món oriental. Des d'allí va fer rumb a Constantinoble, passant per Gaza i Síria, descrivint al seu pas tot allò que veia o li semblava important. Per desgràcia seva, va haver de sortir-ne fugint quan un dels esclaus a càrrec seu el va denunciar com a cristià.

L'Alí Bei afrancesat

Després de moltes penyalitats va aconseguir arribar a Madrid el 1808, on tenia previst reunir-se amb el Monarca. Però des de la seva partença, la situació havia canviat molt a Espanya. La figura de Napoleó I s'havia imposat al país i allí no hi havia ningú per a rebre'l.

Badia no va tenir cap altre remei que viatjar a França. El maig d'aquest mateix any s'havia produït l'abdicació a Baiona de Carles IV, qui va cedir el tron espanyol a Napoleó I i al seu germà Josep Bonaparte.

El científic i explorador continuava entestat a parlar amb el seu Rei, però aquest li va recomanar que qualsevol projecte el proposés a l'emperador, que ara era qui movia els assumptes del regne. D'aquesta manera, va tenir una audiència

amb Napoleó I en la qual es va oferir per dirigir una invasió francesa al Marroc.

Badia, el 1798

Tot i així, aquest el va fer tornar a Espanya amb el nou monarca, Josep I. A l'emperador li semblava que Badia seria més útil per a la causa francesa al seu país natal. En aquest punt va ocupar diferents alts càrrecs, com a intendent de Segovia i prefecte de Còrdova. Els va exercir amb gran distinció i va destacar pel seu caràcter il·lustrat, el qual li va permetre dur a cap molts projectes d'investigació sota el seu mecenatge.

Quan Josep Bonaparte va fugir a París el 1813, Badia va haver d'exiliar-se amb ell, com tants d'altres afrancesats. Mai va poder retornar a Espanya, on estava proscrit com a traïdor. Tot i que més tard va demanar perdó a Ferran VII, aquest no el va contestar mai.

A França va publicar la seva obra «Voyages» (1814), que va causar sensació immediatament. Anys després, se'n van fer traduccions a l'anglès, alemany i italià. Tanmateix, el llibre no va poder ser publicat al seu país natal, perquè encara era titllat d'afrancesat. Va ser editat el 1836, tan bon punt va morir el pare de la futura Isabel II.

Agonitzant i misteriós final

Cansat de la seva vida de Cort, Badia va presentar un nou pla d'exploració el 1815. Aquesta vegada davant el Rei francès Lluís XVIII (Napoleó ja havia caigut), el qual el va acceptar amb la intenció d'establir una ruta terrestre a l'Índia des del Mediterrani.

Seguint els mateixos passos que en la seva antiga missió al Marroc, Badia va tornar a amagar-se sota la identitat falsa d'un musulmà. Aquesta vegada va utilitzar el sobrenom d'Othoman Bei, com a fill d'Alí Bei, que ja era massa conegut.

Domènec Badia, vestit com a musulmà

Va marxar cap a l'Orient Mitjà i mai més va retornar a Europa. Les últimes notícies que se'n van tenir és que es trobava a Damasc preparant el seu segon viatge a La Meca, on no va arribar. El seu final està envoltat en un misteri encara no resolt.

Hom diu que va morir al desert sirí, encara que no se sap com. La tesi oficial argumenta que va ser assassinat per uns agents britànics, que coneixien la seva missió secreta per al govern gal. El que sí que està una mica més clar és que, pocs dies abans de la seva mort, va escriure una carta al cònsul francès de Damasc, a qui va informar que havien intentat d'enverinar-lo.

Domènec Badia va morir menyspreat per afrancesat a Espanya, mentre que a França va ser vist com un estranger sospitos. D'una manera o una altra, per a la història va quedar registrat com un home polifacètic que va abastar moltes vides. Ben poc li va importar ser cristià o musulmà, espanyol o francès. La seva única missió va ser la d'explorar i divulgar tot allò que veia, sempre des d'aquesta visió seva de científic i il·lustrat.

Irene Mira

Madrid

Actualizat:16/08/2019 01:31h

https://www.abc.es/historia/abci-lawrence-arabia-espanyol-engano-islam-agente-mas-secreto-carlos-201908160131_noticia.html